

طرح «همیار معلم» چیست؟

لیلا علیمردانی *

مقدمه

دانش‌آموزان را در مسیر یادگیری هدایت می‌کند و در حقیقت راه یادگیری را تسهیل می‌نماید. بنابراین معلم در این طرح مدرس نیست بلکه تسهیل‌کننده امر یادگیری است و تمامی سعی و تلاش او در کلاس، فعال کردن دانش‌آموزان در فعالیت‌های گروهی است.

در این طرح دانش‌آموزان علاوه بر یادگیری مطالب درسی از نظر رفتاری و پرورشی نیز مورد ارزیابی قرار می‌گیرند، لذا می‌توان گفت که طرح همیاری یعنی پرورش شهروندانی که در آینده نه چندان دور می‌توانند موقعیت وجودی خود را تثبیت نمایند و یا راه و روش صحیح و رفتار را با اطرافیان بیاموزند و زندگی مسالمت‌آمیز و منطقی داشته باشند، زندگی که توام بسا بهره‌دهی و بهره‌مندی بهینه از امکانات موجود در جامعه آنان است.

نتایجی که اجرای این طرح به دنبال دارد.

۱. امکان ابراز وجود به دانش‌آموز می‌دهد.
۲. دانش‌آموز احساس مسئولیت می‌کند، و در انجام این امر خود را در می‌یابد و تلاش می‌کند تا در مسیر درست گام بردارد.
۳. دانش‌آموز هر ساعت و هر لحظه مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و همین روند اصلاحی پیوسته دانش‌آموز را با مسئولیت‌آشنایی سازد.
۴. در گذشته، فراگیر، زمانی متوجه ضعف خود می‌شد که در پایان ترم، قرار داشت و زمان برای جبران کمبودها، دیر بود.
۵. یکی از راه‌های کاهش افت تحصیلی، اجرای این طرح است.

به رویکرد جدید نظام آموزشی مبنی بر استفاده از طرح همیار معلم در مدارس روشی بسیار مناسب و کاربردی و قابل تعمیم در تمام مراحل آموزشی است. در بعضی مدارس، عده‌ای از همکاران اقدام به بهره‌گیری از این روش برای بهبود کیفیت آموزشی نموده‌اند. این جانب نیز قبل از این طی ۱۰ سال گذشته از این روش بهره‌جسته و به نتایج مطلوبی نیز دست یافته‌ام که بر خود لازم می‌دانم روش خود را برای همکاران بیان کنم تا آنها هم از این روش استفاده کنند. از آن‌جا که در این طرح دانش‌آموزان علاوه بر یادگیری مطالب درسی، از نظر رفتاری و پرورشی و مسئولیت‌پذیری نیز مورد ارزیابی قرار می‌گیرند و از طرفی محیط کلاس بسیار فعال و بانشاط بوده به‌گونه‌ای که متوجه گذشت زمان نمی‌شوند به کارگیری این شیوه برای آنها جذاب خواهد بود.

درواقع طرح همیار معلم، یعنی پرورش شهروندانی متخصص و با استعداد که بتوانند در آینده نقش‌های مختلفی را در زندگی ایفا نمایند. نوعی زندگی که همراه با مسئولیت‌پذیری و تفکر عاقلانه و بینش و آگاهی و بهره‌مندی بهینه از امکانات موجود و اصلاح الگوی مصرف همراه باشد، تا به این وسیله، ضمن کمک به پیشرفت کشور، خود نیز به اهداف متعالی در تمامی مراحل برسند. آیا بهتر نیست که از خود دانش‌آموزان در فراگیری دانششان، کمک بگیریم. تا هم فعالیت بی‌هدف آنان هدف‌دار شود و جهت یابد و هم اینکه دبیران محترم خسته و رنجور نگردند. انشا الله.

آشنایی با طرح

در این طرح معلم به عنوان مسئول و مدیر یادگیری،

۶. فراگیر با هدف آشنا می‌شود. و چون هدف، مشخص است، طی کردن راه، آسان‌تر است.
 رمز موفقیت این طرح به دست معلمانی خواهد بود که با سعه صدر و آرامش و صرف حوصله به اهداف طرح دست یابند. توصیه می‌شود ابتدای تدریس چند جلسه توسط دبیر مربوطه صورت گیرد تا دانش‌آموزان به میزان آگاهی و قدرت و تسلط علمی و فنون کلاس‌داری دبیر مربوطه، شناخت پیدا کنند. سپس به توجیه منطقی آنان بپردازد، تا با این طرح، همکاری لازم را داشته باشند.

اما قبل از آن لازم است برای انتخاب فعال‌ترین افراد و سرگروه‌ها، سنجش و آزمون به عمل آید.

چگونگی اجرای طرح

همان‌طور که بیان شد شما می‌توانید، پس از چند جلسه تدریس و گرفتن آزمون، به منظور ارزشیابی تشخیصی، برای ایجاد گروه‌ها به صورت زیر عمل کنید.

۱. گروه‌ها را به دستجات ۵ الی ۶ نفره تقسیم کنید.
 ۲. انتخاب سرگروه‌ها بر اساس نمره بالاتر و فعالیت بیشتر باشد.

۳. در انتخاب زیرگروه‌ها، به استعدادها و شخصیت آنان توجه نمایید.

۴. دانش‌آموزان را نسبت به طرح و ذکر فعالیت‌های آنان توجیه کنید.

۵. برای توجیه بهتر سرگروه‌ها، آنان را به جلسه‌ای دعوت کنید.

۶. فرم مخصوصی را برای انتقال معلومات، برای گروه‌ها، تهیه کنید.

۷. از وسایل کمک آموزشی استفاده کنید.

۸. استفاده از فضا سازی ذهنی برای توجیه بهتر مطالب ضروری است.

۹. خلاصه‌نویسی و خلاصه‌گویی مطالب از سوی اعضای گروه را به آن‌ها تذکر دهید.

۱۰. اعضا، در درس عربی یا زبان انگلیسی، لغات را بر روی تخته، بنویسند.

۱۱. گروه‌ها درس را با استفاده از لغات به دست آمده ترجمه کنند.

۱۲. بیان قواعد درس با توجه به آن‌چه که درک کرده‌اند (در یک جلسه چنان‌چه مفید بود، ادامه یابد) لازم است.

۱۳. کلاس را با انجام فنون کلاس‌داری، با توجه به آموزش قبلی کنترل کنید.

۱۴. به زمان تدریس عنایت داشته باشید.

۱۵. ارزش‌یابی نهایی را به صورت کتبی و با طرح چند سؤال، در زمان ۱۰ الی ۱۵ دقیقه در پایان کار گروه به عمل آورید.

۱۶. تصحیح اوراق توسط دانش‌آموزان (سرگروه‌ها) (هر گروهی اوراق گروه دیگر را تصحیح می‌کند). انجام گیرد.

قابل ذکر است که این روش با عنوان طرح همیار معلم به منظور آشنایی با روش‌ها و چگونگی امر است، عمده مطلب

این است که نقطه تحرک و فعالیت در کلاس درس، دانش‌آموز است. لذا با توجه به مهارت‌ها و شگردهای کاری خود براساس تجربیات هر طرح و روشی که این مهم را تأمین نماید، نوعی طرح همیاری می‌باشد.

انتظارات رفتاری این طرح چیست؟

۱. دانش‌آموزان باید قادر باشند تمرینات درس موردنظر را به نحو مطلوب حل کنند و اگر مطلبی خارج از کتاب هم مشاهده کردند قادر به تشخیص آن باشند.

۲. علاوه بر آن باید بتوانند موارد تدریس شده را در متن درس پیدا کنند و توضیح دهند. سؤالات مختلفی که احياناً در ذهن‌شان ایجاد می‌شود، مطرح کنند.

۳. باید از خود نیز سؤالاتی بپرسند و در برگه سؤالات گروهی یادداشت نمایند و در مورد آن بحث نمایند. هم‌چنین قواعد مهم درس را یادداشت کرده و به آن‌ها توجه بیشتری کنند.

۴. هنگام مطالعه، مطالب را در ذهن حتی‌المقدور تجسم نمایند. برای اندیشه‌های مختلف دیگران اهمیت قائل شوند. بدانند که چه وقت باید سؤال بپرسند.

۵. چنان‌چه عضوی از اعضا گروه، مطلبی را نفهمید، دیگران برایش توضیح دهند و او را تفهیم سازند.

نتایجی که پس از اجرای طرح از آن انتظار

می‌رود.

۱. از خستگی زودرس دبیر و ناتوانی جسمی او جلوگیری می‌شود.

۲. با تقسیم کار - زودتر به اهداف آموزشی نزدیک می‌شویم که مسلماً موجب رضایت خاطر، دانش‌آموزان و دبیر خواهد شد.

۳. راندمان درسی بالایی به دست خواهد آمد. حداقل این‌که اثرات دیگر این طرح، بروز اندیشه‌های نو، استعدادهای پنهان و ابراز خلاقیت‌های نهفته و است که در زندگی آینده آنان تأثیر فراوانی خواهد گذاشت.

۴. جلوگیری از بیماری‌های هم‌چون واریس، دیسک کمر، دردهای ناحیه کتف، خستگی مفرط، کمر درد و ناراحتی چشمی و برای معلم.

۵. پیشگیری از بیماری‌هایی هم‌چون سردردهای مزمن و عصبی و ناراحتی‌های حنجره و تارهای صوتی.

۶. جلوگیری از سهل‌انگاری در انجام تکالیف از سوی دانش‌آموزان.

۷. جلوگیری از حواس پرتی‌ها و عدم تمرکز حواس در کلاس درس.

۸. به فعالیت واداشتن دانش‌آموزان گوشه‌گیر و منزوی و بروز خلاقیت‌های آنان.

۹. ایجاد ارتباط صمیمی و دوستانه بین دبیر و دانش‌آموزان.

۱۰. طبیعی است که با انجام این طرح، معلم با حوصله بیشتر به ادامه کار ترغیب گشته و خدمت بیشتر و بهتری را ارائه خواهد کرد و اصلاً گذشت زمان را احساس نخواهد کرد و تمایل بیشتری به ادامه کار خواهد داشت.

* دبیر عربی - دبیرستان شهید صدر - کرج